

דבר העורך

אני שמח להביא לפניכם את הכרך החדש של כתב העת מאזני משפט. בכרך זה כרוכים יחדיו מאמרים במגוון רחב של נושאים.

את הכרך פותחת רשימה מאת פרופ' מארק טושנט הבוחן את שורשי המחלוקת המתמשכת בין מתנגדי הביקורת השיפוטית על חקיקה ראשית לחסידיה. לאחר ניתוח הטיעון נגד הביקורת השיפוטית למרכיביו, פרופ' טושנט מעלה את האפשרות שההבנה הטובה ביותר של ההתנגדות לביקורת השיפוטית היא ראייתה כחלק ממצע כולל הקורא לרפורמות שיצמצמו את מידת שליטתן של האליטות הפוליטיות בהליך הפוליטי ולא רק כביקורת ממוקדת כלפי מוסד מסוים, כלומר הביקורת השיפוטית.

בכרך ארבעה מאמרים המשלבים בין ניתוח משפטי ונורמטיבי לבין מחקרי שטח וניתוח כמותי של הפסיקה. רשימתו של המשנה לנשיא ודיקן בית הספר למשפטים פרופ' סיני דויטש בוחנת את סוגיית האכיפה הפלילית של עבירת ההטעיה שבחוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981. פרופ' דויטש מנתח את עבירת ההטעיה שבחוק הגנת הצרכן ניתוח עקרוני ומראה כי עבירה זו היא עבירה של אחריות קפידה. לניתוחו העקרוני מתלווה בדיקה כמותית של השימוש בהוראות דיני הטעיית הצרכן בפסיקה ויישומן. בדיקה זו מאתרת את המאפיינים המיוחדים של האכיפה הפלילית בתחום הגנת הצרכן וגם מוכיחה כי רמת האכיפה הפלילית של עבירת ההטעיה עולה בכמה דרגות על רמת האכיפה הפלילית של הוראות צרכניות אחרות. עם זאת, מסקנתו היא כי אין הצדקה לחוסר אחידות זה כאשר מדובר בחוקים דומים שמטרותיהם דומות, והוא ממליץ לבדוק ולתקן את המצב בנושא זה. רשימתה של ד"ר מיכל אלברשטיין מציגה תצפיות בגישור ובשפיטה אשר נערכו בבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב. בהסתמך עליהן היא מצביעה על כך שהחיפזון מביא תכופות לידי היעדר הקפדה מצד שופטים ומגשרים על הפרוצדורה ועל הערכים שבבסיס ההליכים שהם מנהלים. ניהול יעיל ומהיר, שאינו מבוקר באמצעות עקרונות פרוצדורליים, מסבירה ד"ר אלברשטיין, אינו תורם לקידום המערכת המשפטית גם אם הוא מצמצם את העומס המוטל עליה. רשימתם של ד"ר יובל קרניאל ועו"ד עידן שניר עוסקת בחוק חופש המידע והאינטרנט. טענתם המרכזית היא שהרשויות הציבוריות אינן רשאיות עוד להתעלם מההתפתחות הטכנולוגית ולהתנער מחובתן למסור מידע זמין לכול ברשת האינטרנט. עם זאת, ד"ר קרניאל ועו"ד שניר מציינים שלצורך השגת השינוי

המיוחל בעמדת הרשויות בעניין רשת האינטרנט נחוץ שינוי חקיקתי מקיף, שיכלול את תיקון הוראותיו של חוק חופש המידע, תשנ"ח-1998. לדיונם התיאורטי בסוגיית חופש המידע באינטרנט ובהצדקות להבטחתו מתלווה מחקר אמפירי המודד את מידת יישום חופש המידע באינטרנט על ידי הרשויות הציבוריות בישראל. ד"ר יובל סיני מציג ברשימתו נתונים כמותיים ומאפיינים כלליים של השימוש במשפט העברי בפסיקת בתי המשפט בישראל בשנים 1994–2006. באמצעות ניתוח נתונים אלו ד"ר סיני משרטט תמונת מצב עדכנית של מקום המשפט העברי בפסיקה המראה שמידת ההיזקקות למשפט העברי היא מועטה למדי.

בכרך מאמרים נוספים מתחומי המשפט החוקתי, הפלילי והמסחרי. רשימתו של ד"ר יואש מייזלר עוסקת בשאלה מדוע וכיצד קמה תורת הפרדת הרשויות לתחייה בשיח החוקתי בעשורים האחרונים. תשובתו של ד"ר מייזלר קושרת את התחייה למגמת העצמת כוחה של הרשות השופטת, שאמנם סותרת את תורת הפרדת הרשויות מיסודה, אך היא זקוקה לה לצורך ביסוס הלגיטימיות של סמכות העל החוקתית שהיא תובעת לעצמה. מאמרו של ד"ר גיא בן דוד בוחן את האפשרות לשלב "הגנה תרבותית" בסייגים לאחריות פלילית. הביטוי "הגנה תרבותית" משמעו הכרה ברקעו התרבותי של נאשם המשתיך למיעוט תרבותי כסוג של הגנה בהליך הפלילי. ד"ר בן דוד מציע מודל המשלב טיעונים תרבותיים ושוזר אותם ברכיבי הסייגים לאחריות פלילית. מאמרו של ד"ר אמל ג'אברין דן במסחר במידע אישי. המסחר במידע אישי אינו תופעה חדשה, אולם ההתפתחויות של השנים האחרונות, ובראשן רשת האינטרנט, תרמו להגדלת היקפו. התפתחויות אלו מעלות שאלות משפטיות מגוונות באשר למסחר במידע אישי, שהחשובה שבהן היא אם הדין אוסר או מגביל את המסחר במידע האישי לסוגיו.

את הכרך חותמים ארבעה מאמרים מתחום המשפט והרפואה. מאמרו של ד"ר יוסי גרין בודק אם טכנולוגיות רפואיות בשטח הפיריון יכולות לסייע בפתרון בעיית הממזרות שבהלכה היהודית. מאמרו של ד"ר רועי גילבר דן בצורך של בתי המשפט להכריע הכרעות קשות בתביעות של חיים בעולה והולדה בעולה. מאמרה של עליזה אברהם עוסק בשאלה אם טעם ההגנה על הילד יכול להצדיק חיוב ברישיון הורות כמכשיר למניעת הורות ממי שצפויים להתעלל בילדיהם. מאמרם של ד"ר ישראל דורון, ד"ר מרואן חכים וטלי פקר עניינו זכותן של נשים הנמצאות בגיל המכונה "גיל הבלות" להרות ולהביא ילדים לעולם באמצעות טיפולי פוריות.

קריאה נעימה,

שוקי שגב